SPISY ADOLFA HEYDUKA

XXXV.

ZAVÁTÉ LISTY

SPISY

ADOLFA HEYDUKA

XXXV.

ZAVÁTÉ LISTY.

NÁKLADEM J. OTTY V PRAZE.

1903.

ADOLF HEYDUK:

ZAVÁTÉ LISTY.

DRUHÉ VYDÁNÍ.

NÁKLADEM J. OTTY V PRAZE.

1903.

Tiskem České grafické společnosti »Unie« v Praze.

I.

DOZVUKY KU KNIZE „V ZÁTIŠÍ“

Věnování Lidušce.

Zaváté listy, zaváté štěstí,
stejně čas k vám se zachoval,
co zbylo z listů? troudu hrst v pěsti,
co zbylo z štěstí? v ňadrech žal!

Zaváté listy, zaváté štěstí,
památky prchlých jara dob,
kam vás mám klásti, kam vás mám nésti?
Běda ach, běda, na Tvůj hrob!

Kouzelný dar.

Vedrem parných žití dnův
zvadla hlava, ňadra znyla,
ze studánky dětských snův
ráda by má duše pila;
ráda
byla by má duše mladá.

Marno, nejsem touhy prost,
srdcem krvácím i skrání,
studánky té čarný skvost
bílý anděl křídly chrání;
bílý
a kol rosou květ se chýlí.

Aspoň rosy skromný dar
dej mi nabrat z oněch květů,
anděle, než vzplane žár
v čele mém a zprahlém retu;
v čele —
nesnesu té trýzně déle.

Ber, dí anděl, tvé jsou, věz,
dítě tvé když tady pilo,
plnou dlaňku naposléz
toho zřídla rozhodilo,
zřídla,
rosou pro snů tvojich křídla.

Piji, léčím duši svou
čarodějným zbytkem zdroje,
jejž mi drahou úlevou
v květech skrylo dítě moje;
v květech;
stará srdce mládnou v dětech! —

Drahé duše.

Nechytil jsem praničeho
popěvků svých hebkou sítí,
jenom tebe, milá ženo,
a to naše milé kvítí,
naši Lidku;
nedbám, však jste za to nyní
každou v mojí malé síni
pozlatily zídku,
drahé duše!

Ze všad plno slunné záře,
kam má noha kročí,
světla do ní nasypaly
čtyři černé oči,
čtyři skvosty;
jak se vámi chlubím mile,
vítávám-li šťastné chvíle
nahodilé hosty,
drahé duše!

A tak ke mně léta běží
klidně, až mne zmaří; —
nechť mým písním přec v té sínce
tajemně se daří:
stále kvetou,
snad že mi je — nevím ani —
do těch prosivělých skrání
vaše ruce pletou,
drahé duše! —

Kouzelnice.

V mé skráně posněžené časem
pták písní čarovný si sedá,
ač zpívá pouze polohlasem,
jak v jíní sýkořice šedá.

Tu zapomene hlava sněhu
a srdce zapomene tíhy
a ve květnou se halí něhu
zas tváře vrásky, čela rýhy.

I mním, že za zimy s tím kmenem
nám stejně laskavým byl osud,
že v sněžném hávu na květ ženem
a mladí jsme a svěží posud.

A přec mně jinak nežli stromu;
ten zkvete něžnou jara péčí,
však komu já se svěřím? komu?
kde lékař ten, jenž stáří léčí?

A přec jej znám: Má duše mladne,
když rukou pohladí mi líce —
má Lila, jest mé dítě ladné! —
O čarodějko, kouzelnice!

Prolétá jaro korunami stromů...

Prolétá jaro korunami stromů,
každý mně kývá z domu, rychle z domu,
hvozdem to šumí, dolinou to vane,
s vrcholu trávy perla rosou kane,
a tamo zdáli z mohutných těch chlomů
brnění klesá lesa do průlomu,
ohnivým mečem slunce roztepané.

Kam oko hledí, všude krása roste:
zdaleka přišli okřídlení hosté,
vůně se šíří z kvítí toužných vzdechů,
bělásek zdiven modrou líbá lechu
a pokraj vísky, se střechy jen prosté
vlaštovka matka družkám volá: „Noste
do hnízda chmýří dětem pro potěchu!“

A jako tyto poselkyně jara
i duše má dnem nocí vždy se stará

a tajemně a napořád a hbitě,
ze zlatých snů tká nejjemnější nitě,
bych tvář než strastmi zesiná mi chará,
mně ze záhonku písní vzešla zdara,
jíž v blaho skryl bych jediné své dítě!

Papouškovi.

Ztichneš, starý parádníku!
co to máš zas v lebce?
nevidíš, že andělíček
dřímá na kolébce?
Směješ se a hejslovaníš
celý den, to nudí...
Vidíš? pláče! vždyť jsem věděl,
že se nám zas vzbudí!

Věř, Jeníku, budeš-li nám
stále budit dceru,
nejjemnější pérka tvoje
na podušku sderu;
ano, Lidce na podušku
dám tu tvoji pýchu;
no, však já tě odnaučím
kýchání a smíchu!

Co pak je to způsob jaký
tak se chovat k dámě,

která ještě povijanem
spoutáno má rámě?
Co pak je to způsob jaký
stálou vésti svádu?
Že ti vezmu s hrdla rudou
stužku tvého řádu!

Fintíš se jak mladé kníže,
rozum ti však schází!
Což kavalír mladým dámám
v lůžko zrna hází?
Styď se, starý ješitníku,
i se svými skvosty,
na mou čest, to neudělá
ani vrabec sprostý.

Kdyby takhle učinil to
šedák jakýs drzý!
ale papouš modré krve...
To mne na tě mrzí;
mrzí, a to velmi tuze,
nelzeť říci slovy...
Že to budu žalovati
na tě Nerudovi!

Poslal tě přec k potěšení
mojí ženě mladé,
ta však nyní dražší ptáče
na své srdce klade:
zlatovlasou, temnozrakou,

bílou Lidku naši...
Prosím, Janko, Janečku můj,
nech těch samopaší.

Chovej se přec moudře, Janko,
zlým se špatně vede...
Vidíš? tamo pod piánem
kocour něco přede;
přede, ale stranou zrádně
stále zrakem kmitá,
ty ho neznáš, to je kočka
velmi kočkovitá!

Zalek' jsi se, viď? Tak vidíš,
chvějící se obře,
že to s tebou myslím vždycky
srdečně a dobře;
ni tvůj otec nemluvil tak
oteckými slovy...
viz, ten osud pod piánem,
běda, koho zloví!

Varování.

Má síň tak zvučně hlasem Lidky zvoní,
že stará lípa před okny se chvěje
a holou hlavu na tabule kloní,
by viděla, co ve vnitřku se děje.
Ach, zdá se jí, že jaro přišlo zpět,
že uslyšela šveholiti ptence,
že třeba, aby hnala na pupence
a na nový si zakládala květ,
vždyť netušeným kouzlem mladne svět.

O družná lípo, vyčkej ještě času,
či dřív než kmentem zima oděje tě,
chceš znova plésti květy v kyprost vlasů?
Vždyť nejsi v jaru, ale při podletě;
tak mile šálí tě mé Lidky hlas,
i mně tak blaze jejím při usmání,
jak růže by mně kvetly kolem skrání,
a přece vím, že prosivěl už vlas
a paprslek mých očí zbled a zhas.

Tož počkej ještě s poupaty a květem
a zastav mladou sílu v starém kmeni,
až jihu vzkaz svým políbí tě retem,
teď času k rozkvětu přec ještě není —
viz, v mračnech střádá b uře sněhu tíž —
kdo v jeseni se květem přiodívá
a poupaty své choré ňadro skrývá,
byť v podiv světu stojí v hrobě již! —
Zda, lípo, stejně se mnou necítíš? —

V rose.

Děti se rousaly jarní rosou
v strakatých sukénkách nohou bosou;
ta moje dceruška s nimi v kole —
Bože, jak krásně dřív kvetla pole.

Z brázd létli skřivánci, létli k nebi,
třásli květ písniček v dětské lebi,
a malá srdíčka plna citu
s ptáčaty nesla se do blankytu.

Ta moje dceruška s nimi taky,
hvězdami svítily její zraky,
s jamkami na líčkách, s malou bradkou
skřivánkem zpívala píseň sladkou.

Domů když přiběhlo moje zlato,
radostí tajemnou bylo jato;
tisklo mne, líbalo: „Tatínku, věz,
s ptáky jsem letěla do nebe dnes!“

Ven!

Den se opil vůní jara,
má též opila se hruď,
ať se kdo chce trudí, stará,
veselo dnes u mne buď!
Ženo, dcerko, čile, chutě
do pole a luhu ven,
nuže, moje na perutě
obě sedněte si jen!

Vyletíme, poletíme
z prachu přímo do oblak;
mužně, strach-li srdce jíme,
držte se mne pěkně, tak;
shlédnem zdobiti se buky,
kvítí vzrůstat mechu spod,
střemchu květy házet z ruky
do perutných jarních vod.

Ptactvo bude kvésti zpěvem,
růže mluvit sladkou řeč,
ba i srn, ač řídkým zjevem,
přijde pod myslivnu v leč;
utrhnu-li snítky lysé
prose jaro: Nuže mluv!
rázem, věřte, obalí se
květem pestrých motýlův.

Nebude-liž kytka plesná?
samý pěkný, živý květ,
ač tě dítkem ještě Vesna,
několik jen umí vět;
což pak až se pannou stane,
v lících vábný běl i nach,
ej, to bude skvostů, pane,
po dalekých končinách!

Viz tam celý ustrnulý
v dálce Boubín zůstal stát,
k němu též se Vesna tulí,
s ňader již mu padá plát;
svěží kytku na hruď béře
divnou touhou zachvácen —
ženo, dcerko, čile, chutě
do polí a luhů, ven!

V parku.

Parkem prohání se chasa mladá,
střemchy květ jí v rusé vlasy padá,
s hlavy dolů pod nožky jí prší —
ze rtů smích a z očí jiskry srší.

Děvuška, jež po cestičce kráčí,
to můj svět, jejž Bůh mi žehnat ráčí,
s čela stírá vlásky jako z lenu —
tak jsem nejprv spatřil též svou ženu.

Hlavičku má jako makovičku,
rtík se chví a ruměn plane v líčku,
všecko křičí, ona s ptáků směsí
moji jarní píseň cukruje si.

V polích.

Všichni tři jdeme do polí,
Liduška napřed se batolí,
žena jde napřed, já vzadu —
a rozkvět luhu, stroužky tok
a Lidčin hovor, matčin krok
vše v mysli, do veršů kladu.

V žitě si na mez usednem,
má píseň je dosud ještě snem
zastřeným v zvlněné hrudi,
až ženin tichý, vroucí děk
a Lidčin v čelo polibek
pojednou k žití ji budí.

Na konvalinkách.

Má dcerka hovorná proč náhle snivá?
Hle v konvalinky kalíšek se dívá
a líbá ji a zase do ní hledí,
teď hlavu opřela a slova nedí.

Co myslí si? Zda kvítí cítí muka,
když ulomí je smělá lidská ruka,
či nemělo by čarovné to kvítí
též citu snad, když vůní tak se nítí?

Co ptá se jí? Aj, ráda-li že zkvetla,
kdy krásná chvíle ze slunce k nám slétla
a do srdce jí dala tolik vůně!
Leč ona nic, jen dýše; snad že stůně.

O dítě mé, tu zachovej si víru:
vše živo jest, co vidíš u všemmíru,
i v skále jesti ruch i v lesa hloží,
jímž ňadro lidské oživil dech Boží!

Ty květy niv, ta moře, stromů pluky
jsou o sobě jen nespojené zvuky,
a s legiony hvězd a rosou trávy
se tajně pojí v hymnus Boží slávy!

Dvojí květ.

Květ bílý vánek v kadeř dvojí,
mé ženě a mé dceři tkal,
když v máji v bílých květů roji
jsem pod jabloní s nimi stál.
„Hle, tatínku, nám jabloň přeje
a vrhá květy zas a zas!“ —
„Mé zlaté dítě, tak se děje,
vám na skráň vánek květy seje,
mně časné bouře hodokvas!

Vy ráno, drahým vlasů zlatem
zas ozáříte síňku mou,
květ bělostný z nich sprchne chvatem
a zaskví se vám pod nohou;
však květ, jejž tajně jakás paže
mně na skráň vrhá, clonic zrak,
jenž „skloň se, skloň se,“ stále káže
a v pouta myšlenky mi váže,
ten nesprchne již nikterak!

Však nežaluji, tesknim pouze,
ne sobě k vůli, ale vám,
by nevešla snad jednou nouze
v tu síň, kde ukryty vás mám;
by zimou jste se nezachvěly,
by v oku slz netuhl proud
i svěžest pod bílými čely
a zvolna život celý, celý —
by laskav byl vám Boží soud!

Kdy stydly by však ruce bílé
a z ňader dral se těžký vzdech,
tu ruče po těch, duše milé,
mých sáhněte si pokladech,
jež psával jsem vám v lepší době,
když plála hruď, skráň samý div,
z nich ohník udělejte sobě
a zahřívejte ručky obě,
jimiž jste objaly mne dřív!

Dotouženo!

Dřív s mladých tužeb poplašeným ořem
jsem v mračnech těkal, brodíval se mořem
a řeky přeskakoval ručím letem,
já nedbal hor, mě nelekaly srázy,
svět neměl pro mne mezí, nebe hrází —
teď je mi prostá síňka celým světem.

Jak rudý blesk, když ňadra mrakův trhá
a hadem střemhlav do proudu se vrhá,
by vlny zpeřil hněvu žhavým střetem,
tak přání moje bez lodi a vesla
tou spoustou světův nebeských se nesla —
teď je mi prostá síňka celým světem.

Kol srdce tajná utkala mi pouta
kdys něžnou péčí vypěstěná routa:
má žena jest, má dcerka s rudým retem,
ty k srdci přivíjím-li děti rusé,
jest moře kapkou jen a nebe kusé,
a moje prostá síňka celým světem.

Jen dříve nežli uzřím smrti vílu,
přál zdobenu bych viděti svou Lilu
cit pelem něhy, srdce písně květem,
pak šťastně ulehl bych do barvínku
a ještě v hrobě žehnal prostou síňku,
tu poustevnu, jež chrámkem mým i světem.

Vážná práce.

Nic neděláš už dlouhý čas —“
tak zněly přátel důtky —
„tím vinen venkov, kýž ho ďas,
ten veškeré hltá skutky,
až zvolna tuhne to v skráni
Už dej se přec na pokání!“

Nuž ano, milí přátelé,
vám snadno tak se řečí,
mně rozkoš lůžka nestele,
samota ne vždycky léčí,
jen přijďte v smutnou tu vísku,
kde zapad jsem po krk v písku.

Leč věřte, také na venku
jsou vážné práce, věru
že nevím často, kde hlavu mám —
dnes ku příkladu pravím vám —
spravil jsem tuctovou panenku
pro svoji jedinou dceru!

Na louce.

Přizdobila dcerka moje bratránkovu plec,
vede se s ním, růži v ruce, on má kosatec;
ona květům skráně líbá — on však mečem máv,
z těch, co ona políbila, zrubal celý dav.

Bránila je bílou ručkou, květ i oddenek,
bránila je, sekal přece, do ručky ji sek,
zaplakala, nedbal toho: Dolů hlavu všem,
volna budiž každá cesta, na níž k cíli jdem.

Volna, volna, nechoď luhem, úvozem se dej,
v luhu kvítí, kvítí nechej, kvítí nesekej,
co že bude těšit oko, potrvá-li seč?
mne že's ranil, odpouštím ti, ale zahoď meč.

Sesbírala padlé květy v maličký svůj klín,
slza oko zahalila, čelo žalu stín;
pojď, aspoň z nich kytku svážem, mně i tobě vděk,
sic tě budou jejich duše strašit celý věk.

V zlé chvíli.

Tak sám a sám jsem těkal lesem,
mně prchal klid a srdce mír,
a myšlenek mých pestrým směsem
jak listím bouřný zmítal vír.

V houšť mlází nořila se hlava
a bludná noha v rudý troud,
zrak zalíval se do krvava;
sám nad sebou jsem držel soud.

Co tady chce tvá duše snivá,
co v nebi hledá tvoje tvář,
ten hvozd, ten luh, ta planá niva
přec určena jí za žalář.

Pryč z něho, ven jak sokol bílý
tam výše nad světy se vznes —
pryč! výše, výše! — Touže chvíli
vřes zašuměl a vzdechl les.

A dceruška má srních zraků
mne volá: Chceš nám prchnout snad? —
Já vzdech a zřel, jak s nebes mraků
Bůh na čelo mi ruku klad.

Mír objímal mne dítka rukou,
trud mysli, z ňader vír — ty tam
a za mne píseň sladkozvukou
pták nesl k nebes končinám!

Nový svět.

Už není písní v choré duši,
už nepučí tam snění květ,
déšť slz a nehod vše mi ruší,
kdo slyšel v dešti ptáka pět?
Nebudu zpívat,
do dětských očí chci jen se dívat,
tam pro mne roste nový svět.

I skláním hlavu plnou tíhy:
Proč nejsem jako dříve bláh?
když ke mně z nebes hvězdné knihy
sny vkrádaly se po špičkách?
Nebudu zpívat,
do dětských očí chci se jen dívať,
tam pro mne roste nový svět.

V tom něžné ručky dcerky milé
ku šíji svlačcem mi se pnou,
já nechtěl pět, však téže chvíle

jsou ňadra písní jedinou;
jak nemám zpívat,
v dětské-li oči jest se mi dívat,
kde pro mne roste nový svět?

Kytice.

Už se jeseň blíží, její dech
zoufale se věsí na stromech,
chladný sever prohání se v mlází
a list za listem si v kopku hází.

V pláni valem řidne špačků dav,
brouček prchl ze stébel a trav,
studánka, k níž olše hlavu níží,
jehlitou se přioděla stříží.

S věže pokřik kavek, s lesních stran
křehot šedých ozývá se vran,
a v plachetkách olověných zdáli
babky mlhy probíhají skály.

Brzo bude zemi v hněvu zlém
vlásti zima ledným křišťálem,
však mé staré hrudi neprostudí,
v sířce mé se mladé jaro budí.

Toť má Lila, již jsem k ňadrům zdvih,
víc než ptáků zpěv mi její smích,
víc než klenba nebe sluncem sytá
stkví se krása v její líčku skrytá.

Nesype-liž slunce její zor
v moje stará ňadra — prorvu hor?
Není-liž ta moje zlatá Lidka
z jarních květů štěstím svitá kytka?

Je to skutečnost či pouhý sen?
Nejsem celováním omámen?
vždyť ku vláze písní, k srdci díku
piju rosu z Liduščina rtíku.

Ve vzpomínkách.

Smuten byl jsem v duši,
třeba ňadra vřela,
jako by mně byla
půlka odumřela;
netěšil květ písně
ani úsměv květů,
jakby v duši zašlo
tisíc světů. —

Vzpomněl jsem si zase
matičky své milé,
na sad když jsme sedli
podvečerní chvíle;
posud zřím, jak vlas můj
do prsténců stáčí,
hladí mne a šepce:
„Kudrnáči!“

Vzpomněl jsem si zase
statečného otce,

když mne do škol vedl
o půl šestu roce:
„Dávej dobrý pozor,
koupím nové šaty,
ve „zlaté“-li budeš,
hochu zlatý!“

Vzpomněl jsem si také
dětských ňader půle,
s níž jsem v panském sadě
hrával o „fazule“;
přál jsem jí, tu ona
smích na rudém rtíku:
„Chceš, bych vyhrávala,
podvodníku!“

Vzpomněl jsem si zase
divného pln žele,
na šedivou hlavu
pana učitele;
když mne zpívat učil,
tak svou jevil lásku:
tiskl bradku, mluvě:
„Sedmihlásku!“

Vzpomněl jsem si také
počtů professora;
žhavé bylo oko,
temná pleť a chorá.
„Hodný hoch jsi,“ říkal,

„ač se jiné daří,
v počtech vázneš, milý
písničkáři!“

Vzpomněl jsem si také
druhů ze studií!
Jedni vadnou prací,
druzí planě tyjí;
za ty pracoval jsem,
děli: „Na číš líku
s námi pojď už jednou,
ponocníku!“

Vzpomněl jsem své chůvy,
jíž jsem v kvapném zmatku
zapomněl kdys z Prahy
darem přinést šátku. —
„Ano, tak se děje,“
řekla, „jsme-li staří;
to mám za pohádky,
pohádkáři!“

Vzpomněl jsem si ženy
dlouhých, plavých vlasů,
velkých, černých očí,
tváři plné jasu;
líbala mne žárem
sálajících rtíků,
vzdech jsem, klesal; děla:
„Závistníku!“

Vzpomněl jsem si dcerky,
jež mi v růvku dřímá,
slzy zjevily se
náhle před očima;
však má Lidka zlatá
na poskok se dala,
květem rtů svých slzy
vylíbala. —

Vrch práce, hrstka poesie.

Už věku půl jsem dospěl lety,
co vleku břímě různých pout,
a věku čtvrt, co rozezletý
mě zahnal osud v lesní kout;
ač horské zátiší mě kryje,
přec v srdce vlasti zalétám...
Vrch práce, hrstka poesie,
toť všecko, co jsem měl a mám.

Však ne, mně přece vlídnou byla
zde Štěstěna, jak vděčen jsem!
Zde ženu růží vypěstila
a dcerku něžným poupětem;
ji, mnil jsem vším, co v ňadrech bije,
své matce vlasti dochovám —
leč práce vrch, hrst poesie
jest všecko, co jsem měl a mám.

Byl zklamán jsem! Tam v hrobě leží
ta dcerka má, ten ňader skvost,
vše pryč, jen po boku mi běží
zlá, beznadějná skutečnost;
nechť píseň naříká a nyje,
nic nezmění se: zhynu sám!...
Vrch práce, hrstka poesie,
toť všecko, co jsem měl a mám!

Tak trávím život svůj a hynu
a sbírám kvítí s polních cest,
jež na hroby svých dětí vinu
buď v kytici, buď v drobnou zvěst;
ač vonný pel z nich slza myje,
přec v duši jat dar podávám...
Vrch práce. hrstka poesie,
toť všecko, co jsem měl a mám!

Mělť lepší sice osud mnohý,
však mnohý také horší snad —
kdož ví, jsou bohatstvím-li stohy,
či skrovný květinový sad;
nechť jiný víno v zlatě pije,
já v dlaň svou rosy nastřádám...
Vrch práce, hrstka poesie,
toť všecko, co jsem měl a mám!

Však nedám zaháleti paži,
a při tom dost mám vzletných dum,

že níž kdy červánek se sváží,
výš pozvedám se k nebesům;
tam, kde se hvězda k hvězdě vije,
sny dlouhým nocím hledávám . . .
Vrch práce, hrstka poesie,
toť všecko, co jsem měl a mám!

Jsem blažen, duše má-li zkvete
tak náhodou v těch zlatých snech.
Vždyť v jitru zory růžoreté
zas v nových tonu starostech;
leč přec své nakloněné šíje
v pluh chlebaření nevpřahám —
nechť práce vrch, hrst poesie
jest všecko, co jsem měl a mám.

Tak s hrstkou květů hrstka klasů
jest pro život mi právě dost,
a jásám k prostému-li kvasu,
tak z čista jasna přijde host,
tu svátečně se stolek kryje;
již odpusťte, co jest, to dám —
Vrch práce, hrstka poesie,
toť všecko, co jsem měl a mám.

Jen přijďte, chcete zřít-li taky
ten živý, zvučící můj hrob,
či hosty své, jak čihař ptáky
mám chytati si na poklop?
Ten brzy tak se nevyvije,

kdo do vábníku vběhne sám,
nechť práce vrch, hrst poesie
jest všecko, co jsem měl a mám.

Což nepřijde z Vás nikdo k nám?...

V slunci.

Zima kývá; ach co nyní
vzdech i slza tuhnou v jíní,
kdo vás bude, snové zlatí,
v proměnách těch poznávati?

Budem, co jsme dříve byly;
postav nás jen, pěvče milý,
z temna sněhuplných mraků
v dvojí slunce dětských zraků.

V dumání.

Noc hvězdami se rozvila
a v květech perly tavila;
mé srdce krásu pilo —
i dumal jsem tak sám a sám —
Tys tenkrát z ráje přišla k nám,
má dceruško, má Lilo.

Mně zdálo se, že na ňadrech
zas pučel keř, jenž druhdy sech,
že pln byl rudých květů;
Tys v říze jako padlý sníh
blíž růží stála, pila z nich, —
krev plála na Tvém retu.

Ó dítě, skoro zplakal bych,
žes pilo purpur písní mých
na místo květné rosy.
Kdo takým zdrojem odkojen,
v svém ňadru vedle růží ten
i hroty žitím nosí —

Já chci, by v světa nepokoj
jen blaha proudil se Ti zdroj
a krásy z nebes jasu,
a růže s kyprým lupenem
nechť tvoří pouze rudý lem
na hedvábném Tvém vlasu. —

Na štědrý den.

I.

Jak skvostně liliemi zkvetla
noc vánoční; i skláním týl:
rozžete na stromečku světla,
já v duši své již učinil.

Jak pěkno všecko po komnatě,
však nad vše mi Tvůj dětský smích,
jak šťasten, Lidko, hledím na Tě
a na tlesk ruček buclatých.

Ó raduj se, mé dítě krásné,
Ty sněženko mých lásky niv,
nechť osud vše Ti světla zhasne,
mé září, pokud budu živ!

I tu, až v hrobě budu spáti,
k Tvých vlasů zdobě, srdci vděk
Ti bude ještě vyrůstati
z mých ňader lásky plamének.

II.

Křídla hvězdným ozdobena skvostem
noc vánoční roste v zimním šeru,
hledí oknem, v přístěnku jak prostém
strojím stromek pro svou malou dceru.

Kdož by poznal, že v té různé zdobě
v každé zvlášť se moje srdce skrývá,
jiřička jak v hnízdě hoví sobě,
když se obzor sivým mrakem stmívá.

Však můj obzor už se temní také,
sivý spánek do lebky se boří
a mé myšlenky, mé písně všaké
jak ta světla toho stromku shoří.

Kéž bys, až mne nebude, má Lilo,
uschovanou hračku k srdci dala,
poznáš, že se všecko do ní skrylo,
čím Tě duše má kdys líbávala.

Poznáš z této neozdobné zkazky,
již Ti dávám rukou Jezulátka,
dálná že mi byla cesta lásky,
ale cesta štěstím jenom krátka.

Vánoční stromek.

Venku se sněží.
Já upravuju stromek svěží
k té lidstva noci svaté,
věsím naň drobnůstky, jak běží,
však mezi nimi také leží
mé sny a vzpomínky zlaté.

Stromečku mladý,
jak přizdobeně stojíš tady,
div srdce nezavýská:
v oříškách skryty vzdušné hrady
a po tvých bujných snítkách všady
slza má hvězdou se blýská.

Kéž by má Lila
zde tvými dary šťastna byla,
než život vše jí svrhne;
ať raděj ruka její milá
dřív, než by slzy uchopila,
květ vzpomínek mých strhne!

Lék jediný.

Čím více zhasíná můj zrak,
čím víc se kloní týl a prsaouží,
tím víc jak onen družný Zevův pták
po světle duch, po kráse srdce touží.

Leč marno všecko, dobře vím,
těch tužeb ukojit mi jinak není —
jen do očí-li svého dítka zřím
a kytku viju z jeho políbení

Nejkrásnější píseň.

Mé štěstí kvete, dceruškou mi kvete,
toť píseň má, proč stále jiné chcete?
Těch nemám víc,
a kdybych měl, tu věřte, moji zlatí,
že raděj bych je toužil vylíbati
do dítka svého srních zřítelnic!

I mír můj roste, sivou hlavou roste
den ze dne více v mojí síňce prosté,
a zraje čas,
kdy budu mít, co vždy jsem toužil míti:
klid v srdci svém a na něm svěží kvítí
a ve kvítí tom rosu z dětských řas.

Fialky.

Ve troskách mého žití slunná záře,
toť dceruščin je smavý oka žeh,
on čarně svítá ňader na oltáře,
jichž světec mnohý vášní v popel leh';
však jak ten pohled s popelem se mísí,
zas světec znova v popelu se křísí
a z nitra se mu vine dlouhý vzdech.

To uvolněný sup je mého přání:
kéž ona chvíle zavítá mi vděk,
až mnou tak často zulíbané skráni
dám skrovný vínek skrytých fialek,
jež, jí když čelem jarní snové letli,
mně pod závějí sněhu v hlavě kvetly
a jež jsem pro ni střádal celý věk!

Při pohledu na mé spící dítě.

Čte duše moje v knize upomínek,
čte v památníku ztraceného jara;
tak záhy sprchnul radostí mých vínek
a níž a níž se kloní hlava stará.

Aj nekloň se, ty stará moje hlavo,
za vínek růžový ti vzrostla křídla,
a pohledneš-li na levo a pravo,
tu kastalská ti všude kynou zřídla.

Vždyť mládneš zas, kdy maličkou svou dceru
znáť učíš svět a srdce knihu zlatou,
a na ňadrech-li blažen při večeru
tu svoji vílu hejčkáš boubelatou.

Či netušíš, jak v ní se obnovuje
zas mládí tvé, tvá láska, píseň štěstí?
Věz, jeseň kmeni proto listy ruje,
by pod ním z jara kvítí mohlo zkvésti! —

Když se má dceruška naposled koupala.

Chtěl z besedy jsem domů jít,
kol přátelé však sedli:
„No, chvilku přece lze ti dlít?“ . . .
a taký hovor vedli.

První:

Zvěst nová, již jsem právě čet:
ve Vlaších zase ruch stoupá,
Řím veškeren jest rozechvět,
a vláda jest ukrutně skoupá. —
„Co vy říkáte as tomu?“

Já:

Bůh pomoz, pomoci komu,
leč já musím domů, já musím domů,
má Liduška se koupá!

Druhý!

„Zle proti židům roste hněv,
kmen jejich z kory se loupá,“

dí jedni, „vždyť jsme jedna krev,“
a druzí: „Ať lotřík se houpá!“
Co vy říkáte as tomu?

Já:

„Bůh pomoz, pomoci komu,
leč já musím domů, já musím domů:
má Liduška se koupá.“

Třetí:

„Rus s Chivou zase má již spor;
ten chán se šeredně skoupá,
zřejmo jak končí různý vzdor
na polou divého troupa!“
Co vy říkáte as tomu?

Já:

„Bůh pomoz, pomoci komu,
leč já musím domů, já musím domů,
má dceruška se koupá!“

Čtvrtý:

„Již opět Egypťan se zved,
Angličan v dům se mu loupá,
ten Mahdi si však dobře ved,
eh, není to palice hloupá!“
Co vy říkáte as tomu?

Já:

„Bůh pomoz, pomoci komu,
leč já musím domů, já musím domů,
má Liduška se koupá!“

Pátý:

„Prus strojí se a Francouz též,
po mořích loďstvo se houpá,
ba hádek babylonská věž
hrozivě do nebe stoupá.
Co vy říkáte as tomu?“

Já:

„Bůh pomoz, pomoci komu,
leč já musím domů, já musím domů,
má Liduška se koupá!“

To není lásky vylhaný vzdech.

To není lásky vylhaný vzdech,
co na dětských se zachvívá rtech,
když ručky kol šíje nás lapí,
co proudí nám z očí ve chvílích těch:
to perly jsou štěstí, to rubíny něh,
to blaženství křišťálné slapy.

To není vášně bleskový mrak,
čím náhle dětský jasní se zrak,
když vinem je k porvané hrudi;
toť vlna, jíž nesen ku břehu vrak,
a nebe, jež zbožným jest slíbeno pak,
z prachu až cherub nás zbudí!

V tůni snů.

V tůň zvučných snů se moje duše noří
a proměnou se vznáší — živý vzdech —
zář oka plá a vzmáhá se a hoří,
slz krůpěje jí planou na křídlech;
výš touží, výš, a divná krouží kolo,
chce prchnout z dusných světa končin těch,
leč dítě mé ji teskně zpátky volá.

A žalná duše rázem zpět se vrací,
jak za večera bledý hvězdy zjev,
a krůpěj po krůpěji s křídel ztrácí:
to rosa jest mých snů, můj žal a zpěv —
a klesá níž a k dcerušce se shýbá
k té útlé chudobce, jež má je krev,
a písněmi zář její stopy líbá.

— — —

Má záštita.

Perutí když černou
hněv mi tepe skráně,
Tebe, dítě drahé,
vinu k ňader straně.

S ledovým-li dechem
žalost ke mně kročí,
utíkám se blažen
do jara Tvých očí.

A kdy zahnat toužím
drobných strastí četu,
opíjím se vínem
z kalíšku Tvých retů!

Můj útulek.

Můj útulek je v lůně sadu,
mně protiven je ulic ruch,
strom květnatou mi sype vnadu,
pták zvučný zpěv a vůni luh;
a z okna v dálku pohlédnu-li,
zřím pošumavských vrchů lem,
kruh vesnic, města dobrou půli
a chrámek s malým hřbitovem.

Síň má je nevelká a prostá,
leč tolik zbývá místa přec,
by vítaného skryla hosta,
když přijde v zpěvákovu klec;
skříň temná různé knihy svírá,
část kryje sedadla, část zem,
a za lipou, jež v okno zírá,
skryt chrámek s malým hřbitovem.

V kraj okna, ze květníku zdola
list bujný pnivý svlačec zved,
snad úsměv oblohy jej volá
či pták, jenž římsy na kraj sed
a prostoduchou píseň zpívá
všem známou, přece milou všem,
již zapomíná duše snivá
i chrámku s malým hřbitovem.

Nad stolkem z krásných mládí časů
s oteckou matčina je tvář,
mne tíží padlý sníh těch vlasů
a pálí pohledů těch zář;
já nedočkám let takých dobu,
mne žití záhy stihlo zlem,
a ke dvojímu volá hrobu
ten chrámek s malým hřbitovem.

Hle v koutku tam — ó blahé chvíle,
jak líbezný je ten váš vděk —
na Jungmannově arcidíle
mé Lily bílý králíček;
kol hrdla na stužici rudé
se houpá zvonek tam a sem,
by dítku zněl; mně znítí bude
ten s chrámku s malým hřbitovem. —

S tou síňkou srostla duše zcela;
sem nezabloudí lestný klam;

a z perel ňadra, z květu čela
těm děkuji v ní besedám,
zde všecko upraveno vděkem:
když srdce bolí, prchnu sem,
kde s květinami kyne lékem
i chrámek s malým hřbitovem.

Ty květiny, ó jak mne blaží,
květ každý jeden z přátel mých,
buď objal jsem je někde paží,
buď v ústret vyšly srdci z knih;
jsem šťasten těchto květů pelem,
ač nevelký jich milý tém;
tak zapomínám zdumán čelem
i chrámku s malým hřbitovem.

Když se ženou si pohovořím,
v ten úkryt sednu sám a sám,
zde svoje drobné světy tvořím
a Lile zpívám je a vám;
i jásám, když se za mnou točí
můj skvost a sladkým žvatlá rtem,
že nezřím pro perly mdlých očí
ni chrámku s malým hřbitovem.

Hruď jednoho však přání tají
kéž vzejde růži Lilin svět,
v níž rosou hvězdy plápolají
a duhy lesk je rozechvět;

pak vím, že v blaha upomínce
jak anděl klekne na tu zem,
kde v temné pohostí mne síňce
ten chrámek s malým hřbitovem.

Tajemný květ.

Zas Pánbůh vlaží obilí
průsvitným májovým zlatem,
zas louka bílou loktušku
s květnatým změnila šatem;
zas už se hvozdem prohání
mandelík jásavým křikem,
zas už se jedle do nebe
o stopu zvýšila dříkem.

Všecko se mění napořád:
proudy i stromy i ptáci;
na buku párek pěnkavčí
v jakési pilné je práci;
motýl už kvítí oblétá,
vlaštovky kostelní vížku —
vzhůru! již beru k potěše
do pole zápisní knížku.

O dceři píseň črtám si;
včela mi oblétá čelo,

bzu a padá na listy,
nevím, co býti by mělo;
sedla si právě doprostřed,
z veršíků ssaje svým retem,
co to? hle, vidí v popěvku
dcerku mou vyrůstat květem!

Kouzla.

Sever vládce květům hlavy srub,
vousy porval modřínům v zlém sporu,
bříze zcuchal vlasy, ztrhal dub,
buku rozťal pancéř — sivou koru —
tak že pěnkavice, zbyvší v stráni,
sotva skrýš v tom našly plátování!

Ke mně však, nechť na spáncích mám sníh,
s věncem růží kol slunného čela
jaro slétlo, jako ptáče v jih,
a má síňka mile zazvučela
jeho motýlových křídel váním,
a z nich květ se roní sivým skráním.

Divíte se, odkud zázrak ten?
Aj z mé duše čarná snítka roste,
a co v nitru skryto jako sten,
změnilo se v kvítí písně prosté. —
Vám, jimž domov bez dítek je těsný,
dejž Bůh stejné dočkati se Vesny.

Pomoc.

Chladno, chladno! sever hvozdem kvílí,
Jasoň zlaté šípy kosmo střílí —
vlhne tětiva mu mlhy dechem —
stříží zdroj se kryje, skála mechem.

Chladno, chladno, bouře lká a vyje —
čím mé čelo, čím se ňadro skryje?
Čelo skryje vlas mé ženy rusý,
k ňadru svoje dítě přivinu si.

Dvojí pouta.

Má světnička je prostý malý kout,
k ní přikován jsem vazbou dvojích pout:
jsou milá žena má a moje Lila;
cit rovnou cestou orlem k nebi vzlétá,
ta přítulně-li pouta plnokvětá
kol šíje se mi svila.

Vy, již svá hrdla v zlatých límcích máte,
snad pyšně slovům těm se usmíváte,
leč přec je tak a bude bohdá vezdy,
ty čtyři zory ze dvou milých tváří,
jež ve zvučící nitro moje září,
jsou víc než vaše hvězdy.

Mám víc než řádů stuhu malovanou,
mně miliony písní v duši planou,
nechť v prostou řízu postať má se halí;
když vsednu na svou okřídlenou bránu,
výš hradů vašich vylétám, výš trůnů
a vidím, jak jste malí!

Když na Vás zřím, mé děti zlaté . . .

Když na Vás zřím, mé děti zlaté,
v slast náhle tajný padá žal;
Bůh kdyby tak mne povolal,
jak životem se zachováte.

Víc miluji však nežli sestry,
Vás: s útlou matkou útlou dceř —
leč já již vadnoucí jsem keř
a zpěv můj — jeseně list pestrý.

V těch listech Vy se ukrýváte,
dvé růžných květů luzných něh,
a na hebounkých lupenech
mou slzou — rosou písně pláte.

Ač každá krůpěj kapka trudu
a zář v ní skrytá, rudý žal,
já přec se jimi šťasten stal,
v nich vše, co jsem a někdy budu.

V nemoci.

O Bože! dítě mé, Tvůj otec chor,
na srdci leží to jak spousta hor
a těžká, v dumách sesivělá hlava
den ke dni víc a více postonává.

Vše jinak, nežli přál jsem, doufal kdys,
čas krutý v měkké srdce mně se vhryz,
hruď prahne, hoří, vetchá lebka zebe,
vše, vše bych opustil rád, jen ne Tebe.

Svět nevlídný se divně na mně mstil,
že málo jsem mu žil a mnoho snil,
teď touha v srdci vadnoucím si hoví
a za jonáka mstí se na starcovi.

O buď mým strážcem, blažené mé dítě,
by hněv a vzdor mne nelapily v sítě,
by klid a síla v různých klamů tísni
mně zbyly aspoň pro útěchu v písni.

II.

ZA LIDUŠKOU.

Průvodem.

Co jsou ty listy? kalich průsvitavý;
veň tryskla moje krev,
v kterou vnik' šípem blesku plivník žhavý —
a z hloubky šuměl zpěv.

Zpěvná jest bolest, již ta kniha svírá,
nechť úsměvný jest rým,
nic nového; tak také pták umírá
nad hnízdem vybraným!

To bylo smutné jaro, smutné . . .

To bylo smutné jaro, smutné,
kol vadl každý list i květ,
a nám, jak půl když srdce utne;
tak děsno bylo, hynulť svět,
Tys začala nám churavět!

Čas unikal, o jak nás krušil,
i sváté listí sever vzal
a v okna síňky bil a bušil
a vzlykal, štkal a bědoval,
já s pláčem u Tebe jsem stál.

A držel maličkou tu ruku,
a hleděl v hloubku zřítelnic —
o hrozno! takou nésti muku: —
zrak nehybliv, hruď prosta zvuku . . .
ach, již mně nepoběhneš vstříc!

Již nikdy, nikdy! Lestná smrti!
Tvůj v jedno srdce vnikl šíp,
a dvoje rázem na vždy drtí!
Ta zvěř, již v lese honí chrtí
a nezná dítek svých, má líp.

O jak jsem plakal . . .

O jak jsem plakal u postýlky Tvojí,
má Lilo spanilá,
když hrozná smrt ve podloudnickém boji
Tě v čelko ranila.
O jak jsem plakal, děsnou úzkost v hrudi,
když cítil jsem, že ručinka Tvá studí,
že mlhou potažen Tvých očí lesk —
o strašná, hrozná, děsná k nepopsání,
do sivých skrání
a v srdce hrůza sjela jako blesk.

Což život vše mi v divém béře spěchu,
co štěstím kynulo,
co sotva v poupě, duši pro potěchu
se mile svinulo?
Což i mých písní perloskvoucí zdobu
mám slzou spláknout nad propastí hrobu

a na srdce Tě blažen nevinout?
Ó strašný, hrozný, děsný k nepopsání
z Tvých, Bože, dlaní
na leb mou schýlenou se sřítil soud.

Zanikla mi Tebou kytka snů a přání . . .

Zanikla mi Tebou kytka snů a přání,
kterou milý Pánbůh pustil ze svých dlaní.

Zapadlo mi Tebou všecko blaha kvítí,
zapadlo mi Tebou celé živobytí.

Zanikly mi Tebou, nevím sám, kam padly,
nepřinesu domů ani kvítek zvadlý.

Mohu-liž ho přinést z tajemného bydla?
Zlomena jsou žalem duše mojí křídla.

Mohu-li pak jimi z tajemné té pouti
do svých chorých ňader blaho přivanouti?

Mohu-li pak snésti mír a poklid boku
a zář nadšenosti zkalenému oku?

Nelze, marno všecko, pomoci tu není . . .
Nech mně, Bože, aspoň píseň k potěšení.

Krásku v kleci malované . . .

Krásku v kleci malované
poslal darem přítel z Prahy;
vidím posud, jak ti planou
očka, Lilo, skvoste drahý.

„Zdráv-li ptáček a zda zpívá
a proč smutný,“ jsi se ptala;
„Snad ta cesta klopotivá
z Prahy k nám ho polekala!

Byl tak dlouho ve vězení,
k oknu, k světlu pověste ho,
kanárka, že druha není,
dejte pěkně vedle něho.

Pod křidélko hlavu dává,
ze žalosti snad a trudu —
jen až zase budu zdráva,
sama o něj dbáti budu.

Cukru dám mu dárkem ranným,
budu chodit na jítrocí,
šátečkem svým vyšívaným
přikryji ho každé noci.

Do parku ho vezmu vždycky,
aby se mu nezasesklo,
po koupání pustím z klícky,
aby se mu peří lesklo . . .“

A tak mluví a tak šepce
na mém srdci dítě ladné —
ale mně to hoří v lebce,
zděsem zřím, jak vadne — vadne —

Vadla — jako kvítí vadla,
a když jsem ji v loktech choval,
na srdce mi hlavu kladla,
ptáček v čas se zpamatoval —

Ach, mně posud hlava klesá,
ach, mně posud hlava bolí,
a ten ptáček plesá, plesá,
což se zpěvu nenavolí? —

Vadla dcerka, věčný Bože,
němá ústka jen se chvěla,
mrtvou bral jsem v lokty z lože —
dotrpěla — odletěla —

A ten ptáček její milý
křidélkoma vál a šinul,
ponejprve v onu chvíli
z hrdla zvučný proud se řinul.

Zpíval; v prsten zpěvu hbitě
zvučnou perlu k perle sázel,
snad tou písní moje dítě
do věčnosti vyprovázel.

Vznítilo slunce svoji tvář . . .

Vznítilo slunce svoji tvář,
to bylo podvečer k páté,
rozlilo tajemnou svou zář
kolem Tvé hlavinky zlaté;
ústečka vzdechla naposled,
naposled leskly se oči,
rtíček Tvůj chvěl se, bled a bled —
ach, jak mi hlava se točí!

Vzal jsem Tě v lokty vyděšen —
posavad hrůza mne drtí —
chtěl jsem ten nejkrásnější plen
vyrvati z náruči smrti;
nechtělť jsem věřit nikterak,
mrtvou že v loktech Tě nese,
vroucně jsem líbal zhaslý zrak —
Ach, jak mi ňadro se třese.

Jaká to strašná skutečnost!
Bez Tebe života není;

z duše mé vyrván drahý skvost,
plano mé pění a snění;
na srdci těžký leží mrak,
noha má okovy vláčí,
ach, že jsem Tebe vzdálen tak!
duše má utone v pláči.

—

O jak tě vyzdobili naposled . . .

O jak Tě vyzdobili naposled,
Ty něžná vzpomínko mých prostých zpěvů,
jak Mab, již Oberon si k hodu ved
do síně netušeně čarných zjevů;
o zůstaň s námi, zůstaň, slyš, o slyš!
proč neslyšíš?

Tu malou ručinku jsem zulíbal
i klenbu čelka z pod těch zlatých vlasů
a čekal jsem a čekal, stál a stál,
kdy hedbávnou Svých oček zvedneš řasu?
O zvedni ji, o Bože, zvedni již!
proč neslyšíš?

Hle, bílý z atlasu Ti dali šat
a na raménko spiali stuhou bílou;
jak velká, hle, či roste, roste snad?
či s andělskou kdos zaměnil ji vílou?
Ne, ne, já nepustím Tě v jejich říš!
proč neslyšíš?

Proč němá jsou ta ústečka, ach, proč?
aj, na koho má beruška se hněvá?
Pojď ke mně, slyš, a na klín si mi skoč;
což nevidíš, jak žal se v oku slévá?
Žel, tak jsi nečinila nikdy spíš,
proč neslyšíš?

Hle, kytku v ručku malý dal Ti druh
a hněvá se, že nevstáváš a smutí,
což ani pláč a nářku stálý ruch,
má Lilo, ku bdění Tě nepřinutí,
či brání Ti snad kvítí pestrá tíž?
Ach neslyšíš!

Uvadla jsi . . .

Uvadla jsi na mé hrudi,
na skále jak vadne květ; —
v nitru skály ruch se budí,
základ její rozechvět!

Skála puká, hruď se trhá,
z trhlin do všech žití lich
zkrvácený žal se vrhá
v rozkacených peřejích.

Na lože Tě neduh upoutal . . .

Na lože Tě neduh upoutal,
žhoucím ohněm hlavinka Ti plála,
ústečka, když u Tebe jsem stál,
linduščiným hlasem jemně lkala:
„Ach, mne bolí, bolí hlavička,
čílko pálí, rozskočit se může!“ —
Líbal jsem Tě vroucně na líčka:
„Dáme lék!“ . . . „Ne, tatínku, dej růže!“
Tys měla růže tak ráda!

Dvé jsem přines' darem posledních:
polou růže, polou ještě pučky,
tvářinky Tvé jemný zjasnil smích,
do malé když vzala jsi je ručky;
zlíbalas je, dala tiše zpět,
malé tvářky zrudly ještě více
a zas hlasem jemným šeptal ret:
„Tam je, tatínku, vlož do sklenice!“ . . .
Tys měla růže tak ráda.

Prchal čas, až, ó té chvíle běd,
jež mé žití neodolně drtí! —
zřel jsem němou hrůzou rozechvět
kol Tvých rtíků políbení smrti;
na líčkách, když k postýlce jsem klek',
vzplály růže jako ondy v štěstí,
anděla to vroucí polibek,
jenž Tě blažen do nebe měl nésti . . .
Tys měla růže tak ráda!

A když s rakví přišli, ó ten bol!
Růže v ručky, k srdéčku Ti dali,
k hlavám, k nohám, růže kol a kol,
všude květ Tvůj vyvolený stlali,
a když já Ti v posled na hruď pad',
staré srdce sevřelo se úže,
z krve své jsem všecky, všecky snad
lásky blaha sronil Tobě růže. —
Tys měla růže tak ráda.

Všecko přejde . . .

Všecko přejde, přeletí
mladost, radost, všecko všudy,
jen žal po mém dítěti
neví kam a neví kudy.

Všecko přejde, přeletí
mračný příval, slzy trudu,
já jen po svém dítěti
celý život plakat budu.

Ach škoda, škoda nastokrát . . .

Ach škoda, škoda nastokrát,
mé štěstí s dceruškou šlo spat,
když z domu nám ji vzali,
a nebylo mi těchy dost,
když na těch líček něžný skvost
mé těžké slzy napadaly.

Ach škoda, škoda nastokrát,
že bez dítka mi věčně lkát,
jak v poušti socha živá,
snad pískem až mě skryje čas,
znít v hrobě bude zas a zas
z mých ňader píseň žalostivá.

Ach škoda, škoda nastokrát,
kde budu zář svým skráním brát,
kde jaro bez Tvých rtíků?
Ó žel, že musilo tak být,
bych štěstí své zřel Kristem pnít
na rakvičky Tvé víku.

V den podletí jsem do hrobu Tě vložil...

V den podletí jsem do hrobu Tě vložil;
kol smutno, vadla stromu ratolest;
tu cítil jsem, že také já jsem dožil,
že na vždy dokonáno jest.

A ponejprve jsem se domů vracel
s těch hojnou slzou nasycených míst
a cítil jsem, že též se dolů kácím
se stromu žití svadlý list.

V síň smutku němý vešel muž...

V síň smutku němý vešel muž,
a za ním vešel druhý,
ti nesli rakev kovovou
za pozlacené kruhy;
v tu dcerku dali, ten můj skvost,
a křížek do ručiček,
já dostal — hrozná skutečnost —
jen od té rakve klíček!

Tam uložen byl na hedbáv
svět blaha mého celý,
kol děti drobné obrázky
a květy nasázely;
tu mák, tu mléč, tu kohoutek
a rýt a pantoflíček;
mně nepřinesli srdci vděk
jen od té rakve klíček.

Jak tichounce tam ležela
má holubička něžná
a byla v hedbáv oděna
jak nejvzácnější kněžna,
kol plno keřů zelených
a zapentlených svíček,
já neměl na mír vzdechů svých
jen od té rakve klíček.

Snad dříme jen, tak pravil jsem,
o Bože, jak se spadla —
a srdci mému dělo se
jak šlo by na stínadla; —
a vínek z růží prostých vad
jí zdobil vlásků lníček —
a mně nedali útěchou
než od té rakve klíček.

Mír zářil z čela úsvitem
hvězd svatojanské noci,
rtík zdál se chvět, leč na úsměv
již nemohl se zmoci,
zor jak by vyjasnit se chtěl
zpod liliových víček,
a mně se v staré ruce chvěl
jen od té rakve klíček.

Ó kterak vystrojili v hrob
tu nejdražší mou duši,
jak jí to všechno líbezně

i v rakvi ještě sluší;
tu od raménka zdoba stuh
až bílý na střevíček —
a já nedostal nic, žel Bůh!
než od té rakve klíček.

A přišel kněz a modlil se,
já na ňadra jí klesl —
až v rakvi navždy zavřenou
jak druhdy jsem ji nesl;
v snech noc co noc a den co den
ten smavý líbám rtíček,
leč nemám nic, když prchá sen,
než od té rakve klíček.

Ten ponesu si do hrobu,
až konec bude snění,
bych po bok se Ti uhostil,
má zlatovlasá kněční,
kde trávíš již tak drahný čas,
jak malý poustevníček —
pak otevře mi nebe zas
ten od Tvé rakve klíček.

Dokvétaly, odkvétaly . . .

Dokvétaly, odkvétaly
květy jara;
přes hor srázy přišly mrazy,
zajíněno všecko, sad i mlází. —
Snové drazí,
proč jste skráním nevěrni se stali,
proč ty snům, má hlavo stará?

Odletělo, zaletělo
štěstí všaké;
s ním kraj světa písní četa,
všecko prchlo, po všem veta,
smutná léta
bude srdce žít, jež jásat chtělo —
srdce?! Mám-liž ještě jaké?

Nestrh jsem je, nevrh jsem je
v hrůbek tmavý,
v nějž Tě dali, zakopali . . .

ach, mé čelo stydne, zrak se kalí. —
Anděle můj malý,
bez Tebe mi pusta země
a můj vzdech se v slzy taví.

Den ze dne chodím k Tvému loži...

Den ze dne chodím k Tvému loži
a stále ukláním se níž
a stále žal a stesk se množí
a vždy mním, že se probudíš,
a vždy Tě líbám v ústka milá
a vždy Ti hladím zlatý vlas
a šeptám Ti: „Což moje Lila
k svým hračkám nevrátí se zas?“

Tvé skříně, náčiní a panny
vše srovnáno je, ó jen spěš,
a postýlky jsou bíle stlány,
a čista díž a válek též;
a na stolku se všecko svítí,
ó pojď a vztáhni ručku již,
ó vstaň, ó vstaň mi z toho kvítí,
kam lehla jsi, proč neslyšíš?

Tak dlouho spíš, snad nevíš ani,
že sestárnul jsem o sto let,
že prchl spánek sivých skrání,
že svad a sesinal můj ret;
že v chůzi chvějí se mi nohy,
že k zemi schýlila se plec,
že duch můj tak je přeubohý
jak pták, jejž těsná svírá klec.

Ó pojď, ó pojď a dej mně ruku
a veď mne, jako já Tě ved;
pro stálý stesk a stálou muku
již k zemi klesám, slábne hled;
ó pojď, já nemám více síly
žít bez Tebe, jsem sláb a chor,
ó smiluj se a vrať se chvíli,
přijď aspoň zatlačit můj zor!

Slunce mi zhaslo . . .

Slunce mi zhaslo
Lidčiným zrakem; —
srdce sě v ňadru třáslo —
všecko je skryto mrakem,
co kvetlo před mým zrakem
a nad čím nebe žaslo!

Jsem bez výsluní,
již po mé Vesně!
Pod hlinou rakvička duní
tak ukrutně, tak děsně;
již po Lidce, mé Vesně,
a celý svět spí u ní.

Tak šťastně žili jsme...

Tak šťastně žili jsme jak v křoví ptáci,
když kolem hnízda těsná se jim květ,
nechť sivá hlava klonila se prací,
duch jásal přec: „Jak krásný je ten svět!“
Vždyť ze všad tak Tvé zářily mi oči,
že, kam jsem kročil, každý kvetl stvol,
a teď, ať kamo chce se hlava točí;
mé dítě, bez Tebe vše smutno kol!

Nám prostřed zimy krásné jaro kvetlo,
nám nesevšedněl sad, ni luh, ni les,
vše obklopoval jas, co oko střetlo;
ach, věčný Bože, jak je jinak dnes:
zdroj všeho pryč, síň zaklopena mrakem
a z očí zrudlých do krve zří bol,
cit v ňadru těká poplašeným ptákem;
mé dítě, bez Tebe vše smutno kol!

Co zbylo nám? Nic nežli těšná slova:
Tam dítku Tvému lépe, tiše buď!
Ó klam! kdož lépe taký poklad chová,
než nejvroucnější lásky plná hruď;
víc něhy pro ni nebylo ni v ráji,
nechť všakých krás on staven na vrchol —
vše pouhým snem a pohádkou a bájí;
mé dítě, bez Tebe vše smutno kol!

Stojím na Tvé svaté zemi...

Stojím na Tvé svaté zemi,
stojím jako javor v zimě,
smutno je mi, teskno je mi,
noha tuhne, chladne týmě,
bez ruchu jsou ňadra stará —
čekám jara!

Tluku, tluku na Tvém hrobě,
nikdo se mně neozývá,
toužím k Tobě, toužím k Tobě,
jasno tam, a zde se stmívá,
cit a rozum hynou v vzpouře,
čekám jara,
čekám bouře!

Hynu, hynu smutně, zdlouha;
kdo Tě vzbudí, kdo Tě vzbudí,
jedna jen mne plní touha:
mít Tvou hlavu na své hrudi,

slonit se v Tvých očí lesku!
Čekám jara,
čekám bouře —
čekám blesku!

———

Sluníčko spadlo za horu . . .

Sluníčko spadlo za horu,
pták do jedlin a do borů
a v doly mlha sivá;
sluníčko spadlo za horu,
kraj povolna se stmívá.

Ty mně jsi byla sluníčkem,
já zamlžený kraj teď jsem,
jak za jeseně bývá —
sluníčko spadlo za horu,
kraj povolna se stmívá.

Kol zlatých vlásků modrou stuhu ...

Kol zlatých vlásků modrou stuhu
a tvářky jako růže květ,
tak spatřil jsem Tě v dětí kruhu,
když s cesty jsem se vrátil zpět.
Tys radostí se polekala,
zrak leskl se a tvářka vzplála:
pak výš jsi bílé ručky dala
a vypiala se s dobrou píď
a sladkým šveholem se ptala:
„Ach, tatí, neseš něco, viď?“

I líbal jsem Tě, slzy krotě,
a šeptal v ouško: „Neříkej,
mám v každé kapse něco pro Tě,
však dřív mi pěknou pusu dej!“
A jak se svlačec k stéblu vije,
Své ručky bělší nad lilie
kol skloněné jsi vila šíje
a líbala mne, tiskla zas
a smála se; — mně srdce bije,
kdy myslím na ten krásný čas.

Teď s cesty vracím-li se domů,
jde do schodů to tíž a tíž,
ach hraček nosit nemám komu.
Ty nejdeš v ústret mi, Ty spíš,
kol sebe plno květných poutek
a v něžné ručce myrty proutek...
Ó hrozno! Hledím v každý koutek
a s pláčem chodím sem a tam
a v rohu síně u Tvých loutek
den ze dne stokrát umírám.

Bylas jak poupě . . .

Bylas jak poupě na keře hrudi,
když dechem Vesny mile se budí;
jaká to něha, jaký to ruch —
proč Tebe růží nechtěl mít Bůh?

Bylas jak úsměv myšlenky ladné,
kdy z jara pěvci ve skráně padne;
duše má plna rozkošných tuch —
proč Tebe písní nechtěl mít Bůh? —

Bylas jak pramen bílého světla,
k hranolu žití toužně jsi letla —
smrt vešla stínem v rodný mi kruh —
proč Tebe duhou nechtěl mít Bůh?

Bylas tak krásná v útlém svém žití,
jako ta zora, den jíž se nítí,
líbajíc rosou skropený luh —
proč Tebe sluncem nechtěl mít Bůh?

Vždy jsem Tě křížkem líbával...

Vždy jsem Tě křížkem líbával
na oči, ústa a čelo,
nežli Tě spánek v lokty vzal,
vždy jsem Tě křížkem líbával,
srdce mé divně se chvělo,
jakoby pučeti chtělo,
nedbajíc na skráních jíní —
ale co nyní, co nyní?

Vždyť jsem Tě líbal naposled
v rakvi, ach proč se tak dělo!
V ňadru se vichr žalu zved —
vždyť jsem Tě líbal naposled,
v srdci mém děsně to znělo,
jak by se rozskočit chtělo,
žal mi je násilně klíní...
hynu, co nyní, co nyní?

———

Ty upomínky tisíceré...

Ty upomínky tisíceré,
kam mysl má se ponoří,
ty skříně, hračky, kde jsou které,
ty moje srdce umoří.

Tvůj stolek od babičky, drahá,
hle, vzrůstá! Ó jak jsem se lek,
či proto mi až k srdci sahá,
že tam, kdes seděla, jsem klek.

Ten klobouček Tvůj s modrou stuhou,
v němž blažen vždy jsem si Tě ved,
jak vyrud za tu zimu tuhou,
či od líbání mého zbled?

Ten šat, ty rukavičky malé
jsou Tvé či panny? Pověz přec,
já nevidím, mé oči stále
slz halí bouřný lijavec.

Ty upomínky tisíceré,
kam mysl má se ponoří,
ty skříně, hračky, kde jsou které,
ty moje srdce umoří!

Sukénky jako padlý sníh...

Sukénky jako padlý sníh,
jasnotu v oku, na rtu smích:
tak vyšla jsi mně vstříc,
já schodů přeskočil vždy pět
a již jsem v loktech měl svůj svět
a líbal rtíků nachový květ
a hvězdy zřítelnic;
byl šťastnějším kdo víc? — —

Okolo samá světel zář,
rubášek bílý — chladná tvář . . .
tak v rakvi jsem Tě zřel
a k Tobě jsem se sklonil zas;
skráň vzplála ohněm, zrak mi has;
i ke mně naklonil se čas . . .
a děl: „Chci, abys mřel!
Pojď za mnou! . . .“ A já šel.

A mru, a nemám klidu již,
týl kloní se vždy níž a níž
a tichne ňader ruch
a čekám toužně den co den;
kdy zavolá smrt na svůj plen,
kdy vyplní můj vroucí sen
ten milosrdný Bůh?
Snad až rozkvete luh!

Vždy ráno jsi mne celovala . . .

Vždy ráno jsi mne celovala,
tvář vrásčitou a sivou skráň,
a říkala: „Hleď, Lila vstala,
dej ruku mně a také vstaň,
již na lípě si hrají ptáci
a slunce svítí do oken;
viď, dneska nebudeš mít práci,
viď, že půjdeme spolu ven.

Tak stroj se, tak, a nakrm ptáčky
a hodný cukru kus jim dej,
já vezmu pannu si i hračky —
ty čteš, tatínku? nech to, spěš,
sic budeš vidět, uteku ti
a potom mne již nenajdeš . . .“
tak vždy mi dodávalas chuti —
a já se ulekl a šel.

A přece prchla jsi mi, běda,
a nemohu Tě naleznout,
ač duše má Tě stále hledá,
vše prázdno, každý síně kout,
a přec, ať jsem jen hrstkou země,
mé nitro krásný plní sen,
že třeba neslétneš Ty ke mně,
já k Tobě vzlétnu obrozen.

Taje!

Mládlo ňadro, mládl svět;
šla jsi po mém boku...
Jaký z Tebe bude květ —
blaženě můj šeptal ret —
za několik roků,
v čas vonného máje? —
Všecko sny a báje!...
Taje:
Květ na oknech zimou set,
květy žalu v oku.

Budu-li jen zdráv a živ,
Pane na vysoku,
abych světu na podiv,
třebas nachýlen a siv,
střeh' při každém kroku
skvost, daný mi z ráje...
Všecko sny a báje!
Taje:
Květ, jímž v okna mráz mi kyv,
květy žalu v oku.

Zašlo jaro, stonek sech,
proudy vázly v toku,
přituhlo, sníh v kraje leh,
mráz mi všecku naděj zžeh,
štěstí odnes v skoku
v nedozírné kraje...
Všecko sny a báje!
Taje:
Květy zimy na oknech,
květy žalu v oku! —

Mně zdálo se, že vedle mne jsi stála...

Mně zdálo se, že vedle mne jsi stála,
že zvedlas ručky na kraj mého stolu
a kloníc hlavinku jsi šepotala:
„Viď, tatínku, že půjdeme dnes spolu
na slunce v sad,
viď, že máš Lidku rád
a přes schody ji zase sneseš dolů!“

A když jsem vstal a stranou kladl tužku,
tu na můj papír bádavě jsi zřela
a ptala se: „Psals básně pro Lidušku?“
a na rtech mých Tvá ústka plála vřelá.
Já zas a zas
Tvůj zlatý hladil vlas,
jejž krása na skráně Ti rozestřela.

A hned ta tam mých veršů byla píle,
a šli jsme ven! — Noc v ranní přešla dobu...
O lživý sne, o hrozná pravdy chvíle,

já v rakvičce nes, přes schody svou zdobu,
v ten tichý sad,
zkad zvonů smutný lad
svým vzlykajícím hlasem volal: „K hrobu!“

———

Trepky.

Na stolku mi spočíváte,
malé trepky, žel ach žel,
však to moje dítě zlaté —
klenot, skvost můj odešel,
nebudete tamo semo
cupat šedý koberec;
všecko mrtvo, všecko němo,
a má síňka prázdná klec!

Trepky z plstě, nechať prosty,
víc jste srdci mému vděk
než zlatými letorosty
protkávaný damašek,
nejkrásnější chvíle blaha,
jež mně milý Pánbůh dal,
skvost můj, moje Lila drahá,
anděl můj v nich přecupal.

Ve vás polohláskem ptence
první píseň počla pět,
první zkazku o sněžence
učila se vyprávět,
nejkrásnější půlku léta
žila s vámi pannám svým;
za veškeré skvosty světa
vás, mé trepky, nezměním!

Zas v síň jsem vkročil zamyšlen...

Zas v síň jsem vkročil zamyšlen,
kde složeny jsou v koutku
Tvé hračky, jako v onen den,
v němž naposled jsi vedla ven
svou nastrojenou loutku:
tu různý kuchyňský je tret:
díž, váleček i nůše,
a trpkým žalem rozechvět
vše líbá horoucí můj ret,
jen Tebe ne, jen Tebe ne,
Ty hvězdičko mé duše.

Což nevrátíš se k hračkám víc,
má jediná, má zlatá,
což z nebeských těch zřítelnic
nám netryskne již slunce vstříc;
což na vždy nám jsi vzata?
V mých očích vlhko napořád
a hynu, konec tuše,

leč všecko, čím bych znova zmlád —
i písně — zapomenu rád,
jen Tebe ne, jen Tebe ne,
Ty hvězdičko mé duše.

O přijď! Kdož bude řídit šat
těm loutkám, kdo jim vařit,
kdo stolek krýt, kdo šít, kdo prát,
kdo bílá pro ně lůžka stlát,
kdo na ně hospodařit?
O spěš, sic zahyne jich sbor,
jak hynou rybky v suše,
a hruď má zvětrá jako svor;
vše oželel bych stár a chor,
jen Tebe ne, jen Tebe ne,
Ty hvězdičko mé duše.

O běda! nevrátíš se zpět
k své mateři a k otci;
již nebude nám písně pět,
Tvých rtíků purpurový květ,
svou čarodějnou mocí;
zla ostrý, jedovatý šíp
z té hrozné smrti kuše
nás na vždy k Tvému růvku shýb —
kéž mě stih, snad by bylo líp —
jen Tebe ne, jen Tebe ne,
Ty duše mojí duše.

———

Prádélko.

Do skříně máti kladla,
co z prádélka nám zbylo,
a na košilky bílé
slz tisíce se lilo.

Ach, kdyby ucucháno
v té zprva bylo skrejši,
již jasnějším by bylo
nad slunce nejskvělejší.

V květinách.

Na okno, květin do prostřed,
vždy blažen jsem Tě sázel,
když strom své proutí vzhůru zved
a na zem květy házel;
když z jihu sletší pěnkav sbor
pěl zvonivou svou větu
a teplý vánek kyprých hor
zvěst štěstí hlásal světu.

Kdo kolem kráčel, zůstal stát:
„Jak pěkné je to kvítí,
jak milostně se umí smát,
a jak se očka nítí!
Chtěl poupě spatřiti bych zas,
až těsný obal zruší!...“
bylť kořínek Tvůj — každý žas —
skryt v zpěvné mojí duši.

A sedmihlásek přiletěl
a na ručku Ti skočil
a motýl, snad že pylu chtěl,
kol šíje se Ti točil
a muška křídel kovových
snad sluněčka si přála,
tou milou září očí Tvých
se těšila a hřála.

Já tenkrát zrovna k nebi tíh,
mé čarokrásné robě,
vždyť květy květináčů mých
se ukláněly Tobě,
leč nyní zakalen je svět
a u těch květináčů,
když z jihu pták se vrací zpět,
skráň tisknu v dlaň a pláču.

Tvé střevíčky.

Tvé malé střevíčky, žel bohu,
má Lilo předrahá,
já na tě sotva hledět mohu,
tak žal mne přemáhá.

Je mohl by i velmož míti,
vrch slávy, hrd a bláh —
kde řetěz na hrudi se nítí —
ve zlatých ozdůbkách.

Však mně jsou víc než cetka hladká:
Tvých nožek kryly skvost!
O štěstí pohádko, jaks krátká,
o žale na věčnost!

Zas země omládla a zkvetla...

Zas země omládla a zkvetla —
mně navrací se starý žal,
v tom čase vůně, zpěvu, světla
své dítě v les jsem vodíval;
tam v hebkém běhávala mechu
a žvatlala jak špaček z jara —
vše prchlo na perutích vzdechu,
jako ta pára, jako ta pára!

Jak výskala, když kvítí prvé
ten její slunný spatřil zrak,
s ní každá krůpějka mé krve,
ba každý strom a keř a pták;
hned nesla sasanku, hned lechu,
hned smolničku, jež v trávě hárá —
vše prchlo na perutích vzdechu,
jako ta pára, jako ta pára.

Z těch květů vázal jsem jí kytku,
a líbal dítě, květ i vřes,
ach Bože, pro svou zlatou Lidku
bych hvězdy s nebe býval snes,
v ní měl jsem veškeru svou těchu,
než žalu schvátila mne spára —
vše prchlo na perutích vzdechů,
jako ta pára, jako ta pára.

Měl jsem dítě, dcerku zlatou.

Měl jsem dítě, dcerku zlatou,
krásnou jako zoru,
s růžným líčkem, s rusou hlavou,
jako kněžku usměvavou
vil bělostných čarovného sboru.

A já stále hleděl na ni,
vším mně v světě byla,
stále krás jsem viděl nových,
z jejichž zdrojů křišťálových
duše moje blahou svěžest pila.

A já čekal, že se změní
v zář vlas její rusý,
že z raménck jarní chvíle
té mé něhyplné víle
bílá peruť náhle vzrůsti musí.

Vzrostla, vzrostla, Bože milý,
tajemně se chvěla,
nezřely jí oči spráhlé,
věděl jsem jen, že mi náhle
vzhůru k hvězdám navždy odletěla.

Ach, má zora zapadala
v soumrak šipkou z luku,
za soumrakem noc již vstává,
a z té noci smrt mi dává
ledovatou, třesoucí se ruku.

Když táhly vlaštovky...

Když táhly vlaštovky a lípa v poli nyla
a v nivě hynul květ
a jeseň svoje bílá vlákna vila,
i Tys nás, dceruško má milá,
i Tys nás navždy opustila —
ach, bez Tebe jak pustý je ten svět.

A je tu jaro zas a všude samá krása
a motýl dal se v let,
pták z hrudi písně, třešně květy střásá,
jehnědky bříza prostovlasá,
proud v ruce tleská si, vše jásá,
však bez Tebe jak pustý je ten svět!

Zbujila se touha moje...

Zbujila se touha moje
keřem růžovým,
zbujila se touha moje,
dal mi Pánbůh krásy dvoje,
vzal je — všecko dým.

Dal mi dcerku černovlasou,
srostla s ňadrem mým;
ukryl jsem ji v cit a lásku,
nemám ji ni na obrázku,
svadla — všecko dým.

Druhou dcerku srdce mělo
novým skvostem svým,
vlas je jasnil, očko tmělo,
stříbro zvonků z ústek znělo;
ztichlo — všecko dým.

Co je blaho, co je štěstí,
ptáte se, zda vím?
Zlatou vážkou v suché tresti
přijde, křídly zašelestí,
prchne — všecko dým.

Vždy nosil jsem Tě ze hřbitova...

Vždy nosil jsem Tě ze hřbitova,
kde dědeček spí s babičkou,
a líbal jsem Tě, líbal znova,
rád byl bych v ústka malinová
vzdech celou zpěvnou duši svou.
Kde jsou ty časy — ach, kde jsou!

Já nosil Tě — jeť kámen mnohý
na cestě v posvátný ten sad —
jak měl jsem nechat, přeubohý,
Tvé nožky o kamenů rohy
nevlídnou chůzí týrat snad,
ty nožky, jež jsem měl tak rád?

A teď, když bez Tebe tam kráčím,
tak ukrutno mi, že bych kles,
zrak temní se, a když se vracím,
víc žalu záchvatem se kácím
než peň, když na přestálý les
zlý buran rozlícen se snes.

Ó kéž by Boží smilování
tak přivilo mě v náruč svou
a slíbalo mi žalost skrání
jak Tebe já, než při skonání
v hrob svoji vnučku maličkou
vzal dědeček si s babičkou.

Jaro, jaro!...

Jaro, jaro! Všude plno světla,
plno jehněd bříza ve vlas vpletla,
plno svěží mízy v každém stonku,
v každém ptačím ňadru plno zvonků,
plno vlaštoviček na okapu,
plno perel na potočním slapu,
plno poupat na pučící sněti,
plno chudobiček v rukou dětí,
plna netřesku je skála srázná,
jen má ňadra potěchy jsou prázdna!

Zašlať jsi mi, ztratila se světu,
prvním dechem rozvitého květu,
první rosou, která západ zlatí,
první hvězdou, jež se v mraku tratí;
sivým ptáčkem v černých sosen tísni,
jemným pelem s křídel prvních písní,
paprsek jak v temnu hrobu zlatý,
jako drobné zvěsti z české chaty,
jako výkřik, jenž se náhle vzruší,
ale navždy, navždy zrývá duši!

Co hrozný osud zžeh mi květů...

Co hrozný osud zžeh mi květů!
Ta krutší všech však byla ztrát,
když duši strachem rozechvětu
své dítě zřel jsem umírat!

Ó hrozné, hrozné okamžiky,
když v ňader děsných úzkostech
přes líbané tak často rtíky
vstříc poslední se vinul vzdech.

Můj žal a sten, vše marno přece...
Tak stojím jako planý strom,
když v temeno mu, hruď i plece
klín náhle smrti mrštil hrom!

Co teď! Co teď? Jsem bez odvěty,
proč žil jsem asi, proč a nač?
Ach, děti moje, zašlé světy,
kéž navždy zatopí mne pláč!

Ach to by bylo nejlíp snad...

Ach to by bylo nejlíp snad,
bych prchl v širý svět
a zapomněl ten smutný sad,
kam vsadili můj květ,
mé drahé dítě, radost mou,
a pýchu písní mých,
když ptáci vedli mládež svou
do končin neznámých.

Ach to by bylo nejlíp snad,
bych někde v skrýši skal,
v smír žalům, jimž jsem v náruč pad,
hrob sobě vykopal
a čekal, až by v šťastný den
duch dceruščin mě zdvih,
jak vyjasněný vzdech a sen
do končin neznámých.

Já druhdy často v těžké dumy kles...

Já druhdy často v těžké dumy kles,
jak po mé smrti někdy Tobě bude,
avšak když jsem v rakvi do vozu Tě nes
a v slzách oko topilo se rudé,
žal každou krve krůpějí vnitř lkal:
„Ach, bez Tebe jak žíti budu dál!“

A žiju přec, však jaký život ten,
v němž stokrát denně žal mne spáry chopí
a svírá, hubí upírem svůj plen,
až kácím se, bych slíbal ony stopy,
v nichž krásný zjev Tvůj andělem dřív stál...
Ach, bez Tebe jak budu žíti dál!

Však nežiju, jsem jako balvan mlh,
jenž po údolí bloudí v ranní době,
ten ku květům-li vstoup, již kalich zvlh,
a tak jest otci na Tvém drahém hrobě,
jejž žal i se slzami dolů svál...
Ach, bez Tebe jak budu žíti dál!

To byla doba velkonoc...

To byla doba velkonoc,
ta doba z mrtvých vstání,
já koledu Ti uchystal
pěkného malování.

I přišla chvíle, svitl den,
hruď otcovská se chvěla,
když rtíkem jemně růžovým
svou koledu jsi pěla.

Ach, všecky růže lásky své
v Tvá líbat jsem chtěl líčka,
a pestré dárky přinášel
pro svého koledníčka.

A kde můj koledníček dnes,
čas velkonoc se blíží?
Což nelze hlíny překonat,
jež srdéčko Tvé tíží?

Ach, žal můj sotva uspalý
a uhejčkaný v roce,
ten vítězivě zas a zas
své slaví velkonoce.

O Bože! jak jsem Tě miloval...

O Bože! jak jsem Tě miloval,
mé drahé, jediné dítě!
Ve dne i v noci jsem pro Tě tkal
písně své v ňader skrytě,
nad moře všednosti vznést jsem Tě chtěl,
osud však štěstí mi záviděl:
tajemnou rukou Tě zrádně jal
ve smrti rozpiaté sítě.

O Bože! Raděj jsem skrýt Tě měl
do vetché pohorské chatky,
kde by jen bludný ptáček Ti pěl
ňader svých zvučivé statky;
snad by byl osud nežehral,
že jsem mu pro Tě proud záře vzal,
z níž by kruh nad Tvou hlavou se chvěl...
darmo! Ten čas není vratký.

O Bože! Jak blažen dal bych zpět
všecko to zlato a snění,
beztoho proudem krátkých let
doba je zkalí a zplení...
Trvej si v paměti těch i těch,
slaven kdos v rakev s věnci leh,
nad všecko žití jediný květ:
nad paměť dětí Tvých není!

— —

Je povídkou prý život celý.

Je povídkou prý život celý,
Tvůj pouze několik byl vět,
již konce dospěl let Tvůj skvělý,
leč kdo Tě znal, je rozechvět;
tak něžná, pomněnka jak svěží,
tak krásná jako rosy skvost...
vším, co v mé duši písní leží,
rád vznesl bych Tě u věčnost.

Spí v rakvi prý — o jaké klamy —
vždyť u mne stojí napořád,
tu uklání se nad hračkami,
tu ptá se: „Tati, máš mě rád?“
Tu zpívá popěvky své svěží,
a káže pannám různou ctnost...
vším, co v mé duši písní leží,
rád vznesl bych Tě u věčnost.

Hle, beránka si pěkně vede,
jak pospíchá s ním! Kam pak as?
tam stranou na koberce šedé:
Tak, kudrnáči, zde se pas!
a k šíji váže zvonek spěží,
by mazlík ozdůbek měl dost...
Vším, co v mé duši písní leží,
rád vznesl bych Tě u věčnost.

Teď za ruku mě ručkou chytá:
„Už nečti dnes a župan shoď,
viz, v parku zlatý motýl lítá,
chci za ním, pojď, mě vyprovoď“...
A napřed v šatečkách se sněží
a rtík je samá hovornost...
Vším, co v mé duši písní leží,
rád vznesl bych Tě u věčnost.

Jsme v parku, kde si děti hrají,
hned s nimi v misky hněte prsť,
hned mříží rybkám vody v kraji
jde vrhnout bílých drobtů hrst;
hned vrabčík, který peří ježí,
jí divem, zdáť se, jak by rost...
Vším, co v mé duši písní leží,
rád vznesl bych Tě u věčnost.

Hle, matka, končíc doma práci,
jas na tváři, též k nám jde již,

tu zří-li, což jsou rybky, ptáci,
co květ, co motýl, hračky, druž?
Jak na křídlech jí v ústret běží
a květnou dává letorost...
Vším, co v mé duši písní leží,
rád vznesl bych Tě u věčnost.

Tak žiji stále v duchu u ní
a v duchu u mne ona zas
a mním, když zora v síň mi sluní,
že Lidka zvedla hedbáv řas,
však k hřbitovní-li zírám věži,
tu slz a lkání nejsem prost...
Vším, co v mé duši písní leží,
rád vznesl bych Tě u věčnost.

Vzešlas mně hvězdičkou.

Vzešlas mně hvězdičkou
v zášeru snění,
vzešla jsi, zašla jsi,
již Tě zde není,
ach, Bože, přebože,
všecko se mění!

Kvetla jsi růžičkou
v jeseně času,
kvetla jsi, odkvetla . . .
Ah, proč jsi uhnětla
ňadro mé, duši mou,
oko i řasu!

Jasno-li bez také
hvězdy být může,
jaro-li bez také
čarovné růže?
Ach, ňadro svírá se
úže a úže!

— — — —

Po kraji bloudím...

Po kraji bloudím, nemám stání doma,
mé srdce bouří, chví se hruď;
sám k sobě mluvím ubledlýma rtoma:
Co jsem, co budu? Bůh to suď!
Kam duch se nese, kudy noha kráčí,
všude mi k pláči. —

Teskno mi, žalno, upomínky samé,
a každá na dvě strany meč,
a jak ten život svádí nás a klame,
a velí: na té zemi kleč,
jež pro všecko, co vzešlo z ní, má stánek
na věčný spánek. —

Po polích kráčím; jaro již se budí —
jak divně vždy ten jímá čas —
tu zapipnutím skřivánkovy hrudi,
tu kočičkou chce s jívy zas,
jíž dcerušce jsem ondy hladil oči —
leb se mi točí!

Úvozem chodím; na tom jeho svahu
kdys s dcerkou umdlenou jsem sed',
čím víc jsem hleděl do těch drahých tahů,
tím více chvěl jsem se a bled',
bálť jsem se o ni, když mi řekla v poli:
„Nožičky bolí!“ —

Zatáčím k lesu, sasanky kde rostou,
zde v posled s Liduškou jsem byl
a rukou kytku neumělou, prostou,
z těch jara poselkyň jí vil,
v očkách jí samé hvězdičky se třásly —
hrozno, již zhasly!

Jdu srdcem luhu. Plno kvítí všude
a v slze taje ňader vzdech;
ó doufání, ty věčný lidský blude,
co vypátrat chceš ve květech?
To, co se v slunci tajemně tak mění,
dítě tvé není!

Domů se vracím, skloněna je hlava,
chtěl okřát jsem, leč nelze přec,
zor sláb dřív, zrudl náhle do krvava,
hruď klove smutku krkavec;
všude a všude, kam jen nohy šinu,
hynu a hynu!

Jak jsem dítkem vzrůstal k nebi...

Jak jsem dítkem vzrůstal k nebi,
jak jsem dcerkou pyšen byl!
Třeba skrovné byly chleby,
s bohy byl bych neměnil —
výšil jsem se; nebes střela
náhle v hrdou vnikla hruď,
pýcha klesla, krvácela —
a já slyšel: „Bídným buď!“

Hynu! Snad to kletbou dravou,
tisknoucí mne níž a níž,
že jsem toužil snivou hlavou
z vln všednosti vznést se výš;
nezniknu však, na vzdor trudu
zůstanu, kam čas mne vznes' —
mroucím okem hledět budu
za svým dítkem do nebes!

Nám prchlo všecko . . .

Nám prchlo všecko naše štěstí
a zbyl jen žal,
co Pánbůh nám Tě vzal,
Ty květů plná ratolesti!
Zda věřit mám? —
To klam, to klam
a planá lež!
Já vím, že nepodlehnu hrůze
a že mi na nebeském luze
hvězdičkou zase vykveteš.

Zastaveníčko na hrobě mé dcerušky!

V sadu plese labuť plove,
vodotrysk jí perly roní,
v kapli svojí jasmínové
klekání již slavík zvoní;
šeřík hrozny květů spouští
z kyprých, srdcovitých listů,
po stezičkách ňadrem houští
noc od místa spěchá k místu.

Mé dítě drahé! —
Kéž píseň má se usmívá
do Tvého snění,
a složí na Tě křídla svá,
má dceruško, má knění!

Vše když vůkol klidně dřímá,
na Tebe já myslím zase,
jaký sen Tě v náruč jímá,
dítě moje zlatovlasé;

o mně-li Ti zkazku nese
v ňadra, jež chlad rovu studí?
Marně! srdce mé se třese,
v dumách jen dlíš na mé hrudi!

Mé dítě drahé!
Kéž píseň má se usmívá
do Tvého snění,
a složí na Tě křídla svá,
má dceruško, má kněníl

Dřímej, dřímej útlou růží
poloupuklým pod obalem,
co má stará prsa úží,
písní zvuč v Tvém růvku malém;
dřímej, dřímej, krásy pylem
památka tvá budiž plna,
třebas v čase zle zavilém
mne pohltí bouřná vlna!

Mé dítě drahé!
Kéž píseň má se usmívá
do Tvého snění,
a složí na Tě křídla svá,
má dceruško, má kněni!

Jako skřivánek jsi vzlétla...

Jako skřivánek jsi vzlétla
nad mých písní jarním setím,
zvedám hlavu k zdroji světla,
však Tvé výše nedoletím!

Nemohu, mě oči pálí,
ač v nich vláha stojí sporá,
s nebe jenom mrak se valí
na mou skráň a ňadra chorá.

A když čelo kladu v dlaně,
a když bolest srdce stiská,
úlevou tu píseň maně
krví na blanku mi tryská. —

Z písně Tvého žití...

Z písně Tvého žití
pěl jsem krátkou sloku,
sotva mně ji Pánbůh dal,
dozněla, jak prostřed skal
výkřik drozda, raněného v boku
padnuvšího v plesa vlhké sítí.

Smutně dokonává,
krev mu třísní peří,
hyne; ňadra samá rmuť,
skrývá hlavu pod peruť;
voda v plese tajemně se čeří. —
Pták je mrtev, večer z roklin vstává.

Jsem bez tužeb...

Jsem bez tužeb; věk přišel ke mně,
jen Tobě toužím ještě pět,
a pak na Tvoji hrudi jemně
ten celý zapomenout svět!

Jsem bez tužeb! Jak zní to temně; —
vše zhyne se mnou během let,
o kéž jsem onou hrstkou země,
v níž Tebou rozvije se květ!

Jako vždycky šel jsem ze hřbitova...

Jako vždycky šel jsem ze hřbitova
s hlavou skloněnou a zadumán:
Bože, co ten velký svatý lán
radostí a blaha v sobě chová,
co naděje a krásy
to pole skrylo asi,
jaké as lidstva zdoby
ty pohltily hroby
a jaká něha tklivá
zde smutně odpočívá?
Tak dumal jsem a stál a stál
a křídly v hruď mi bušil žal.

Chladný sever k zvonům chrámu běže
rozechvěl jim z kovu sdílnou hruď:
„Nač se trudíš, chodče, tiše buď!“
tajemně to zazpívalo s věže!
„Snad pro to hrob, by žaly
a bolesti v něm spaly,

snad pro to též tvé zdoby
ty objaly zde hroby,
a mnohá bolest divá
zde mile odpočívá."
I poslouchal jsem — stál a stál
a zhýčkán v ňadrech usnul žal.

Kalno je nebe . . .

Kalno je nebe, smutnou zřím zem,
přišla k nám bouře před časem;
v sadě mi ryla,
kvílela, vyla,
lačnila plenu;
s života kmenu
krásné dvě urvala sněti:
Jarušku, Lidušku, mé drahé děti!

Kalno je oko, sivá je skráň,
ňadro mé jako suchá pláň,
samé jen vzdechy;
nikde mi těchy,
kam se jen šinu,
strádám a hynu
raněným skřivanem v setí;
umírám, umírám po Vás, mé děti!

To nepřilétlo na okénko ptáče...

To nepřilétlo na okénko ptáče
pro drobtů dar,
to přišlas Ty zřít, otec Tvůj jak pláče,
jak náhle stár;
jak cháb, jak umdlen těžkou světa chůzí
Tvůj pěstitel, ta loutka plaché muzy.

A stála jsi a ukláněla hlavy
na bílou hruď
a pípla jen: „Nač stesk ten usedavý,
již tiše buď!
Však trpčí žijí osud ti a tužší,
jimž slzy žalu kamenějí v duši!

Dřív bez křídel, teď uvolněna letem
se vznáším výš,
nač zpět mne voláš vzdychajícím retem?
ó ztiš se již!
Já najdu Ti — než Bůh Tě žalů sprostí,
z cest zatím nejkratší tam do věčnosti.“

Co srdce Tvé ztichlo . . .

Co srdce Tvé ztichlo, Bůh to suď,
mé k rozpuknutí buší,
ó že jsem nemoh' v Tvoji hruď
vdechnouti vlastní duši;
ó že jsem nemoh' na pospěch
v očka dát vlastní zory,
za vlastních ňader ztajený vzdech
zaměnit dech Tvůj chorý.

Ach, Tebou i já jsem mrtvolou,
co kolem všecko zvadlo,
rád nyní skloním hlavu svou
osudu pod stinadlo;
což mě tu váže? Dost těch ztrát,
nad hlavou hrob se mi vejší,
jediné dítě zřít umírat
to smrt je nejkrutější!

S utajenou ňader mukou...

S utajenou ňader mukou
těšil jsem se na ten čas,
na snítku až jemnosukou
blahem třesoucí se rukou
tajně, skrytě
na stromeček pro své drahé dítě
budu vázat dárky zas.

S jara k jeseni jsem střádal,
prosnil žití větší půl,
v noci svoje verše skládal,
za dne v dálném lese bádal
tajně, skrytě
po stromečku pro své drahé dítě
na vánoční štědrý stůl.

Na prsti tu stojím hrobné,
v dlani tisknu vlhkou tvář,
zřím-li v stolku k schránce zdobné,
kamo na hračky jsem drobné

tajně, skrytě
na stromeček pro své drahé dítě
za písně klaď honorář.

Nepřálo mi blaha nebe,
prsť je ukrývá a mech;
oči pálí, čelo zebe,
žal mi supem ňadra třebe
tajně, skrytě;
na stromeček pro mé drahé dítě
jiním věsí se jen vzdech!

Když přisní se mi o Tobě, mé dítě...

Když přisní se mi o Tobě, mé dítě,
tu ve snu cítím, jak se ňadro třese,
o černých křídlech bouře se jím nese
a bije v mysli zachmuřené mraky,
tak děsné a tak líté,
že přívalem mi přetékají zraky,
až zvolám, v ňadru děsnou bolest cítě:
kde jsi, kde jsi, mé dítě!

Pak po světnici těkám, nedbám noci,
a teskliv prohledávám každý koutek,
hned Tvoji postýlku, hned skrýš Tvých loutek,
hned velkou skříň, hned výklenek blíž kamen —
Ó zjev se Svému otci!
Kde jsi, kde jsi, či krutě tak jsem zmámen?
Ach, bez Tebe mi stálou bloudit nocí
a hynout bez pomoci.

Všem štěstí aspoň na polo...

Všem štěstí aspoň na polo
květnatý věneček svilo —
u mne šlo jenom okolo,
u mne se nestavilo.

Jenom hrst rosy květinné
v úprku vrhlo mi v oči —
srdce mé v touze dětinné
posud se za ním točí.

Vždycky jsem si myslil...

Vždycky jsem si myslil na daleké kraje,
na květnaté břehy, na palmové háje.

Na lva samotáře, rajek miliony,
na zapadlá města, na jich zvučné zvony.

Na vysoké hory, na hluboká moře
a na zlatý zámek na skleněné hoře.

Teď nemyslím Bože, na to ani na to,
teď jen stále myslím na Tebe, mé zlato.

Teď jen stále myslím, za zimy i vesny,
není-li ten růvek, v němž mi dřímáš, těsný.

Není-li Ti těsna na dně toho rovu
ta rakvička malá z leštěného kovu.

A já stále myslím, že mne vidíš taky,
jak mně srdce vadne, jak mě pálí zraky.

A já stále myslím dnem i noční chvílí,
není-li Ti těsný rubášek Tvůj bílý.

A já myslím stále, bys mě k Sobě vzala,
jako já jsem činil, když jsi plakávala.

A já stále myslím, že se ve Tvé skrýši
plačící mé srdce přece k míru ztiší.

A já myslím stále, že po těžkém trudu
ve Tvém obejmutí zase šťasten budu!

Opadalo rudé listí s lip...

Opadalo rudé listí s lip,
napadalo mezi Vaše hroby,
k Vám v tu kolébku jsem hlavu shýb',
žití mého nejkrásnější zdoby.

Nevím, byl-li zvadlých listů vzdech
nebo Vaše podružené vzkazy:
„Jsme-liž víc než listí, po stromech
natrháno vichorem a mrazy?

Je-li život více nežli sen,
nežli hvězda zahalená mraky,
motýl v kukle? — My již vzlétly ven —
každý vzlet — a věř, ty vzlétneš taky.

Láskou nesenému mezi nás
písně míru vstříc Ti budou zněti,
pak tě na vždy obejmeme zas
a ty na vždy, na věky své děti!“

Jasno je venku...

Jasno je venku, tuhý je mráz,
s vysoka měsíček svítí
v nebeském luze — samý jas —
hvězdnaté, plamenné kvítí;
jak se tam asi v taký čas
děti mé budou míti?

Rád bych se na ty luhy vznes',
abych Vás uzřel, mé děti;
na nich si milé hráti dnes,
slyšel Vás smáti se, pěti,
vznáším se, srdcem v hrob jsem kles',
duch můj však letí, letí...

Byl šťasten jsem...

Byl šťasten jsem, leč snil jsem pouze,
na místě růží blín mi vzrosť,
mé naději a mojí touze
jen hrozná zbyla skutečnost.

Vše zašlo jako niva v mlze,
ten tam mé duše luzný květ,
mé oko v stálé tone slze
a skráně tíží půl sta let.

Bůh dvakrát ráje neodmyká
těm, jež z nich vyhnal v bídy směs,
má duše jako dítě vzlyká,
když v bouři probloudilo les. —

OBSAH.

I. DOZVUKY KU KNIZE V »ZÁTIŠÍ«.

Str.

II. ZA LIDUŠKOU.

Str.

